

ARTISTADES

Els rostres de la veritat

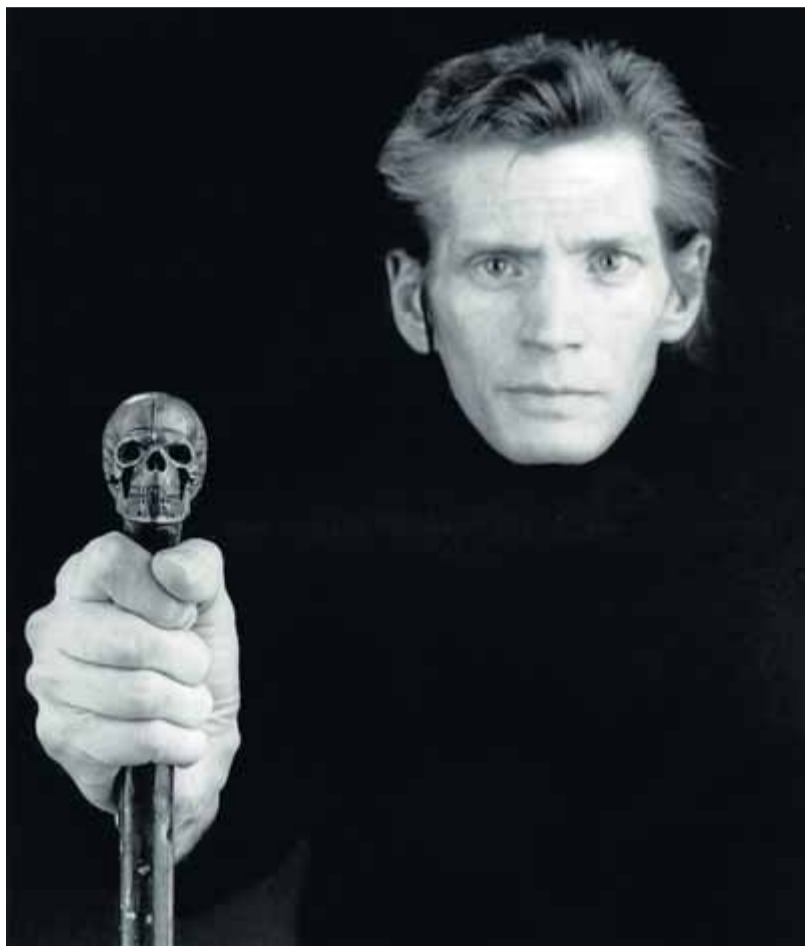
MONTSE FRISACH

Tenen en comú la portada vermella i que han estat escrits pels fins ara dos comissaris del pavelló de Catalunya a la Biennal de Venècia: Valentín Roma, que ho va ser el 2009, i David G. Torres, el 2011. Són dos assajos que coincideixen aquests dies en els prestatges de les llibreries corresponents de les novetats d'assajos d'art, i tots dos, malgrat tenir intencions molt diferents, especulen sobre la naturalesa de l'art i sobre com els creadors s'enfronten a l'obra i els espectadors del segle XXI es confronten a l'art.

Roma ha optat amb *Rostros* (Periférica) per un assaig fronterer, entre l'autobiografia literària i el tractat d'estètica, a partir dels milers de rostres de la història de l'art i dels *mass media* que han impactat l'autor d'una manera o una altra. En canvi, Torres, a *No más mentiras* (Trama / Fundación Arte y Derecho), construeix una petita narració de com la recerca de la veritat ha esdevingut un fil conductor a les arts contemporànies. Dos assajos transversals que val la pena comentar.

Rostres per fabular

Rostros és el primer llibre de Valentín Roma, i en ell el professor d'estètica ripolletenc ha construït un relat gairebé personal que engloba gèneres diferents, des de l'assaig fins a la narració, passant per la fórmula, sempre atractiva, dels llistats. Sembla que durant l'escriptura del llibre Roma va tenir davant un *collage* de rostres, alguns d'absolutament icònics, altres de més desconeguts i

Aquest autoretrat de Robert Mapplethorpe és una de les imatges que apareixen en el llibre 'Rostros', de Valentín Roma ARXIU

ocults, que van inspirar-lo. Què poden tenir en comú el rostre de la Magdalena desmaiada de Guido Cagnacci, màxim exponent de l'erotisme pictòric del segle XVII, i el rostre de Terminator, amb mitja cara de titani al descobert? O la cara extàtica de la santa Teresa de Bernini amb el rostre desdibuixat de l'autoretrat

amb calavera de Robert Mapplethorpe, que se sabia a prop de la mort?

Valentín Roma alterna en el llibre les seves disquisicions sobre l'art i la creació amb llistes de rostres que configuren l'estètica contemporània. Amb un llenguatge acurat, concís i a la vegada dens, l'autor no deixa de refle-

xionar en diversos fragments, aparentment inconnexos però no tant, sobre l'essència veritable de l'art i la creació, que es pot resumir en una esplèndida cita de Juan Carlos Onetti: "Sempre sobreviurà en algun lloc de la terra un home distret que dediqui més hores al somni que a dormir o a la feina i que no tingui altre remei per no perir que inventar i explicar històries. També estem segurs que aquest hipotètic i futur antisocial trobarà un públic afectat pel mateix verí, que es reunirà per envoltar-lo i escoltar-lo mentir."

Bartleby i la veritat

A *Rostros*, Valentín Roma es refereix també a un dels *trastorns* més significatius de la cultura contemporània, la síndrome de Bartleby, que no ha de ser per força maligna ni destructora, ans al contrari. Els afectats per aquesta síndrome emulen el protagonista de la novel·la de Herman Melville *Bartleby, l'escriptor*, que cada cop que el seu cap li demana

que faci una feina, ell respon inexorablement: "I would prefer no to" ('Preferiria no fer-ho'). No és estrany que la frase de Bartleby s'hagi posat de moda darrerament fins i tot en els lemes de les samarretes, ja que respon a una actitud nihilista i negativista que impregna una bona part de la creació contemporània. D'aques-

ta cultura del no (un dels pocs camins de resistència possibles) en parla també a bastament David G. Torres en el seu assaig *No más mentiras. Sobre algunos relatos de verdad en arte (y en literatura, cine y teatro)*.

L'autor, codirector i fundador de la revista *A*Desk*, parteix de dues accions de l'artista Chris Burden: d'una banda la cèlebre *performance* del 1971 en la qual l'artista va fer que un amic li disparés un tret en un braç a porta tancada (acció absolutament real, encara que només certificada per una fotografia en què l'artista, amb cara de dolor, mostra el seu braç ferit); i de l'altra, quan l'artista es va comprar un gran camió el 1977 amb la intenció fracassada de convertir-lo en un projecte artístic ambulant. Com que el projecte no va arribar a bon port, Burden va optar per explicar-ho en un vídeo. Un argument suficient per convertir un projecte en una obra d'art.

Aquesta ànsia de veritat i realitat de molts artistes contemporanis és el nexa conductor dels nombrosos exemples que apareixen en l'assaig de David G. Torres. El Dogma de Lars Von Trier, l'actitud de Marcel Duchamp de convertir la seva vida inactiva –només interrompuda pel joc d'escacs– en una mena de peça artística total, o actituds com la de la crítica d'art francesa Catherine Millet d'explicar pública i impudicament la seva promiscua vida sexual, són mostres d'aquest desig per la veritat present en bona part de les pràctiques artístiques més radicals de la contemporaneïtat. *

ART&CO

PILAR PARCERISAS

París mostra Walter Benjamin

L'arxiu Benjamin. París, la "ciutat mirall", que li inspirà l'obra dels *Passatges*, està fent seu Walter Benjamin (Berlín, 1892 - Portbou, 1940), filòsof, escriptor i crític visionari, que ha deixat una petjada inesborrable en l'anàlisi i vivència històrica del segle XX. Una tardor de conferències a la Bibliothèque Nationale i la mostra fins al 5 de febrer de *Walter Benjamin Archives*, al Musée d'Art et d'Histoire du Judaïsme, marquen una fita en el desplegament dels Arxius Walter Benjamin de Berlín.

WB col·leccionista. Per primer cop, aquests arxius surten a la llum i s'obren com una constel·lació de pensaments, imatges, experiències, idees, esperances, fitxes, com un inventari de troballes disperses, un *collage* entre pensament i realitat. La seva passió per les coses petites, patent a les micrografies dels seus escrits, i la quotidianitat, fa que ens trobem textos cabdals del segle XX com ara la seva reflexió sobre la pèrdua d'*aura* de l'obra d'art escrita damunt un paper de l'aigua S. Pellegrino. La col·lecció de jo-

guines russes, la de postals de viatges que ja va començar d'infant i fotos biogràfiques inèdites de Benjamin, tanquen aquesta visió del Walter Benjamin arxivista, a qui el nazisme va transformar de viatger apassionat en refugiat apàtrida.

L'exili. Benjamin se suïcidà a Portbou el 26 de setembre del 1940, després de travessar els Pirineus quan fugia cap als Estats Units en saber que havia de ser repatriat. Memorial Democràtic i l'Ajuntament de Portbou havien fet passos enda-

vant els darrers anys per fer seu Walter Benjamin i engagar les obres de l'Espai Walter Benjamin de la Memòria, una porta de Catalunya oberta a la internacionalització sempre tan desitjada. L'anunciada pèrdua d'un notable ajut dels fons europeu ja concedit perquè el municipi no ha executat les obres compromeses amb un altre ajut de la Generalitat i aquesta l'ha retirat, és més que una mala notícia. Al poble li fan falta moltes coses, però aquest és un projecte vital per a la seva supervivència. *